

Handläggare
Åsa Fritioff
08-508 265 60**Till**
Statens geotekniska institut

Vägledning om riskvärdering vid förorenade områden. Svar på remiss

Sammanfattning

Statens geotekniska institut (SGI) har remitterat en vägledning för riskvärdering vid förorenade områden. Riskvärderingar används för att identifiera den lämpligaste och mest hållbara åtgärden för att reducera riskerna vid ett förorenat område. Vägledningen innehåller en nära fullständig genomgång av riskvärderingar, vilket är mycket bra. Exploateringskontoret välkomnar vägledningen, men lyfter att den skulle kunna förenklas ur ett beställarperspektiv.

Remissen

Statens geotekniska institut har, i samarbete med Naturvårdsverket, Sveriges geologiska undersökning och Statens fastighetsverk, tagit fram en vägledning för riskvärdering vid förorenade områden. SGI har skickat vägledningen på remiss till Stockholm stad och önskar svar senast 31 mars 2022. På grund av den korta svarstiden yttrar sig exploateringskontoret direkt till SGI.

Riskvärdering är den process som genomförs för att underlätta för beslutsfattaren att välja den sammantaget lämpligaste och mest hållbara åtgärden för att reducera riskerna vid ett enskilt förorenat område. Processen innebär att åtgärdsalternativens positiva och negativa effekter värderas och jämförs på ett strukturerat sätt, bland annat ur ekologisk, social och ekonomisk synvinkel. Syftet med vägledningen är att ge vägledning om hur riskvärderingar bör utföras, dokumenteras och granskas, för att främja mer enhetliga riskvärderingar och mer hållbara efterbehandlingsåtgärder. Målgruppen är beställare, utförare och granskare av riskvärderingar.

I vägledningen presenteras en arbetsgång i fem steg som bör följas när riskvärderingar genomförs. För beställare och granskare finns hjälpfrågor listade som kan användas som stöd i

Exploateringskontoret
Miljö, landskap och trafikFleminggatan 4
Box 8189
104 20 Stockholm
Växel 08-508 276 00
exploateringskontoret.expl@stockholm.se
Org nr 212000-0142
start.stockholm

arbetet. Ett par exempel illustrerar hur vägledningen kan tillämpas. Vägledningen innehåller även ett fördjupningskapitel där bland annat den juridiska grunden för riskvärdering förklaras.

Exploateringskontorets synpunkter

I vägledningen definieras tydligt vad en riskvärdering är och hur den utförs. Begrepp förklaras på ett bra och tydligt sätt. Det tydliggörs varför riskvärderingen ska utgå från hållbarhet och det beskrivs hur den ska dokumenteras på ett tydligt sätt som möjliggör granskning, revidering och kommunikation. Vägledningen innehåller tydliga hänvisningar till bakomliggande lagar och regler. Den innehåller bra exempel på tillämpningar. Exploateringskontoret ser att denna vägledning är en nära fullständig genomgång av riskvärderingar.

Exploateringskontoret bedömer att vägledningen inte innebär några direkta konsekvenser för kommuner eftersom det inte finns krav på att genomföra riskvärderingar.

Däremot tror kontoret att förtydligandet i vägledningen ”att det i tillsynsprojekten är tillsynsmyndighetens roll att kräva av den ansvarige att en riskvärdering utförs” indirekt skulle kunna innebära att riskvärderingar kommer krävas i fler exploateringsprojekt. Dessutom skulle vägledningen, då den tydliggör ansvaret att hantera förorenade områden hållbart, kunna innebära att ett ökat antal riskvärderingar beställs och utförs.

Exploateringskontoret anser därför att fler riskvärderingar skulle innebära ökade utredningskostnader, dock uppskattas eventuell ökning vara av relativt liten betydelse i förhållande till ett exploateringsprojektets budget.

Vidare skulle det kunna innebära att miljötekniska markundersökningar bör förläggas tidigare i projekten, för att riskvärderingen ska hinnas med utan att försena detaljplanearbetet. Det finns från hållbarhetssynpunkt mest att vinna om riskvärderingen kommer in redan i markplaneringsskedet, då det ännu eventuellt finns en möjlighet att anpassa markanvändningen efter föroreningsituationen.

Exploateringskontoret bedömer att vägledningen kan innebära en förbättring, med mer hållbara saneringsåtgärder som följd, vilket är i linje med Stockholms stads miljöprogram, etappmål 4.3 ”En ökad resurseffektivitet i samband med byggprocessen”.

Bedömningen är att vägledningen kan innebära att antalet efterbehandlingar som orsakar skadliga effekter, på naturen, klimatet eller samhället i övrigt kan minskas.

Vägledningen är omfattande, den är därför utmärkt för den som vill veta allt. Men för en beställare, som vanligen till en mindre del arbetar med förorenade områden, kan den vara svår att navigera i. Trots att vägledningen exempelvis innehåller en tydlig genomgång för val av angreppsätt, så är det i följande stycken ändå ottydligt vilka stycken som är relevanta att läsa om det enklaste angreppsättet valts. Det innebär att vägledningen är svår att följa, speciellt vid val av det enklaste tillvägagångssättet i mindre projekt. Det är inte att information saknas, men informationen är svår att hitta och sortera fram utan att läsa allt.

Exploateringskontoret anser därför att en sammanfattning riktad till beställare skulle förenkla för beställare att tillämpa vägledningen. Sammanfattningen skulle kunna innehålla tydliga hänvisningar till resten av dokumentet för att underlätta vidare läsning. Exempelvis skulle det vara bra med en kort introduktion om riskvärderingar, information om när riskvärdering krävs enligt det juridiska ramverket, de kortfattade faktarutorna med ”hjälp för beställare” och ”minimikrav” för varje steg (1-5) samlat. Även en hänvisning till exempel 1 vore bra, då exemplet tydliggör processen bra och kortfattat. Nu finns en risk att beställare inte kommer ända dit.

Av vägledningen framgår att det krävs ett stort antal personer för att utföra riskvärderingen. Det kan leda till att riskvärderingar undviks i mindre projekt. I exempel 1 föreslås en organisation om bara fyra personer, vilket bör tydliggöras tidigare i texten.

Under 3.5 värdering står det att ”Den ekonomiska dimensionens vikt kan också variera mellan projekt men att den har normalt *mindre* tyngd än de övriga..”. Här kan kontoret konstatera att det i exploateringsprojekt vanligen är den ekonomiska dimensionen som är av störst betydelse – så till den grad att en riskvärdering vanligen inte utförs och schakt av det som är förorenat i de flesta fall antas vara ett givet utfall. Risker när den mest hållbara åtgärdslösningen inte identifieras och väljs är att efterbehandlingen orsakar skadliga effekter på naturen, klimatet eller samhället i övrigt.

Klimatförändringsaspekter beskrivs i några stycken i vägledningen, medan klimatpåverkan avhandlas mer kortfattat. Klimatpåverkan är en svår fråga då påverkan av ett enskilt projekt globalt sätt är minimal. Därför är det svårt att värdera den försämring en åtgärd innebär för klimatet mot den förbättring en åtgärd innebär för en giftfri miljö. Exploateringskontoret menar att det skulle varit bra om det beskrevs lite mer ingående hur klimatpåverkan ska förhindras.

I bilaga 1 lyfts att föreslagna ekonomiska kriterier kanske inte helt stämmer med det svenska juridiska ramverket. Det kräver mycket av läsaren att själv göra den korrigeringen. Bilaga 1 bör i stället beskriva kriterier anpassade för Sverige.

I bilaga 2 och 3 nämns det under koldioxidavtryck / SGF Carbon footprint att det finns lättillgängliga metoder för beräkning av koldioxidavtryck. Men i SGF (2015) "Carbon footprint från efterbehandling och andra markarbeten" saknas möjligheten att beräkna koldioxidavtrycket för många alternativa åtgärdslösningar.

Slut

Johan Castwall
Förvaltningschef

Anders Johnson
Avdelningschef

Frida Nordström
T.f. enhetschef